

Pleidooi voor een inclusievere LO-omgeving

Integer omgaan met seksuele, sekse- en genderdiversiteit

Seksuele integriteit is het bewust, respectvol en verantwoordelijk omgaan met de eigen seksualiteit en die van de ander met het doel bij te dragen aan plezier, ontwikkeling, weerbaarheid en veiligheid van (jonge) mensen (Van der Steeg et al., 2020). De school is bij uitstek een plek om seksuele integriteit te leren. Hoe kunnen LO-docenten hiermee aan de slag? De ontwikkelgroep seksuele integriteit wil bijdragen aan professionalisering rond dit thema met een reeks artikelen. Dit tweede artikel gaat over een inclusievere LO-omgeving door integer om te gaan met seksuele, sekse- en genderdiversiteit. | Tekst Esther van der Steeg

Inleiding

Lhbt+-leerlingen zijn leerlingen die niet hetero of niet cisgender zijn of een intersekse-ervaring hebben. Eén op de zes leerlingen valt (ook) op hetzelfde geslacht of voelt zich niet of niet geheel als diens toegewezen geboortegeslacht (Kaufman & Baams, 2022). Eén op de negentig leerlingen heeft een intersekse-ervaring, dat wil zeggen een lichaam dat niet helemaal overeenkomt met het heersende beeld van een mannen- of vrouwenlichaam (Stichting NNID, 2022). De mythe dat seksuele, sekse- en genderdiversiteit 'bij ons op school niet speelt' wordt met bovengenoemde aantallen weerlegd. Die laten een grote mate van seksuele, sekse- en genderdiversiteit onder leerlingen zien, op elke school en in elke klas.

Onveiligheid

De meeste leerlingen voelen zich veilig op school, maar de ervaren veiligheid daalt dramatisch als het specifiek aan lhbt+-leerlingen wordt gevraagd (Van den Broek et al., 2022). De LO-lessen en kleedkamers worden door ruim een derde van de lhbt+-leerlingen het liefst vermeden omdat ze zich er onveilig voelen (Pizmony-Levy, 2018). Homo- en biseksuele jongens ervaren aanzienlijk meer drempels om mee te doen met LO dan lesbische en biseksuele meiden. Zij vrezen vooral 'macho'-, team- en contactsporten, zoals voetbal, omdat ze verwachten niet te worden geaccepteerd (Pulles & Visser, 2017). Uit onderzoek blijkt ook dat transgender en non-binaire jongeren negatieve sportervaringen

meemaken (De Greeff, & Vedder, 2021). Bij kleedkamers staat de indeling man/vrouw centraal. Non-binaire leerlingen voelen zich niet welkom, voor hen is er geen plek om zich om te kleden. Daar komen opmerkingen van medeleerlingen en personeel bij met de strekking "Jij hoort hier niet". Opvallend is dat veel pesterig gedrag – of gedrag dat leerlingen zo ervaren – van docenten en ander schoolpersoneel komt (Kaufman & Baams, 2022). De onderzoekers denken dat dit komt doordat er bij de oudere generatie docenten meer onbegrip heerst over lhbt+-leerlingen. Beleid om de inclusie en veiligheid van lhbt+-leerlingen te vergroten is dus nodig. Dit is de taak en opdracht voor elke LO-docent en -opleider.

Cirkel van onveiligheid

Zonder te kunnen putten uit gericht onderzoek, lijkt het probleem van onveiligheid voor lhbt+-leerlingen circulair te zijn; door minder plezier te beleven aan de LO-lessen in het voortgezet onderwijs, stromen zeer weinig homo- en biseksuele jongens, transgender en non-binaire jongeren door naar de LO-docentenopleidingen. Vervolgens wordt deze groep niet of nauwelijks gerepresenteerd in LO-secties, waardoor de blinde vlek en onveiligheid

voor veel lhbt+-leerlingen binnen de LO-omgeving aanhoudt. Wat kunnen LO-docenten en -opleiders doen om de cirkel van onveiligheid te doorbreken en de LO-omgeving inclusiever te maken? We denken dat bewustzijn en kennis over seksuele, sekse- en genderdiversiteit van belang zijn om deze leerlingen beter te begrijpen, en daarnaast concrete do's en don'ts om praktisch mee aan de slag te gaan.

Gender Unicorn

De Gender Unicorn (Van der Miesen & Arnoldussen, 2020) kan gebruikt worden als instrument om seksuele, sekse- en genderdiversiteit te begrijpen (zie figuur 1). Het is een hulpmiddel om in te zien dat gender en seksualiteit veel variatie kennen. Aandacht voor een minder binaire manier van denken is belangrijk om het bewustzijn en de acceptatie te vergroten, op school en in de maatschappij, van mensen die zich niet (uitsluitend) als man, vrouw of hetero identificeren. Zo geef je iederéén de kans om zichzelf te ontdekken en te ontwikkelen.

Genderidentiteit, genderexpressie en toegewezen geslacht

Zie de bovenste drie aspecten van de Gender Unicorn. Genderidentiteit is iemands persoonlijke genderbeleving. Dat gaat over wie je bent op basis van je eigen gevoel. We kennen de genderidentiteiten vrouw, man, transgender, genderqueer en non-binair. Met genderexpressie wordt bedoeld hoe iemand zich naar de omgeving presenteert. Denk bijvoorbeeld aan de kleding die iemand draagt, de haarstijl die iemand heeft en de naam die iemand gebruikt. Sekse is het toegewezen geslacht dat iemand na de geboorte krijgt op basis van diens geslachtsdelen. Dat kan man of vrouw zijn, maar ook intersekse. Genderidentiteit, genderexpressie en sekse zijn dus drie verschillende dingen. Ze kunnen met elkaar overeenkomen, maar ze kunnen ook van elkaar verschillen.

Seksuele identiteit

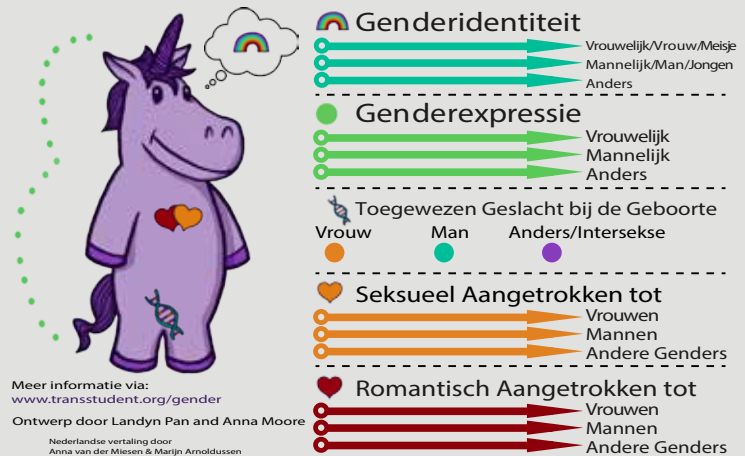
De onderste twee aspecten van de Gender Unicorn gaan over seksuele

identiteit. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen tot wie je je seksueel aangetrokken voelt en tot wie je je romantisch aangetrokken voelt. Iemand kan zich bijvoorbeeld seksueel aangetrokken voelen tot mannen, maar verliefd worden op vrouwen. Beide samen vormen je seksuele identiteit. Je kunt je aangetrokken voelen tot mannen, vrouwen of tot andere genders. Deze aantreking kan zich op één spectrum bevinden (bijvoorbeeld alleen aangetrokken tot mannen), maar ook op meer spectrums (bijvoorbeeld erg aangetrokken tot vrouwen en een beetje tot mannen en non-binaire personen).

Kansen voor veiligheid

Onderzoek toont aan dat lhbt+-leerlingen die op school positieve informatie kregen over lhbt+-personen en -gebeurtenissen, zich vaker thuis en geaccepteerd voelen en zich minder vaak onveilig voelen op school (Schers & Abels, 2019). Op scholen met een Gender & Sexuality Alliance (GSA; een groep leerlingen en docenten die zich inzet voor lhbt+-acceptatie) voelen lhbt+-leerlingen zich meer thuis en veiliger dan op scholen zonder GSA (Vijlbrief & Felten, 2018). Hiernaast volgen concrete do's en don'ts om praktisch mee aan de slag te gaan.

De Gender Unicorn Graphic by: TSER

Doen

Met collega's

- Ga met elkaar in gesprek over genderbewust lesgeven aan de hand van de Gender Unicorn of de visual op www.gendi.nl (zie QR-code).
- Laat zien dat je open staat voor vragen of een gesprek over diversiteit. Doe bijvoorbeeld mee met Paarse vrijdag en Coming Out Day, of hang de regenboogvlag op in de zaal.
- Bekijk de mogelijkheden voor het realiseren van een genderneutrale kleedkamer en toilet. Hierdoor voelen non-binaire leerlingen zich ook welkom (Boahene, 2021).
- Organiseer samen met de GSA sport- en beweegactiviteiten op school, zodat meer lhbt+-leerlingen het plezier van bewegen kunnen ervaren. Heeft jouw school nog geen GSA? Help deze dan mee op te zetten, kijk op www.gsanetwerk.nl voor tips.

Begrippenlijst seksuele en genderdiversiteit

bit.ly/3KFJ10x

Bronnen (o.a.)

Scan de QR-code naar de bronnen

bit.ly/3whPSJX

Contact

info@seksuelegezondheid-amersfoort.nl

Esther van der Steeg is Consulent seksuele gezondheid NVVS en gedragswetenschapper

Ontwikkelgroep seksuele integriteit in LO

Esther van der Steeg, onderzoeker seksuele integriteit in de sport en LO
Marije de Laat, LO-docent en trainer seksuele vorming

Pleuni de Boer-Noorda, LO-docent
Acke Lemstra, docent/onderzoeker, Instituut voor Sportstudies

Nicolette Schipper-van Veldhoven, lector Sportpedagogiek, Hogeschool Windesheim

Bente van Gameren, adviseur seksuele integriteit, School & Veiligheid

Elsemie Schepers, adviseur seksuele integriteit, School & Veiligheid

Gerald Oude Alink, teammanager en coördinator Gezonde School, ROC van Twente

Foto's

Foto's zijn genomen bij Tiggertje LHB-TI KravMaga in Amsterdam.

Pride and Sports (PrideandSports.nl) is het nationale platform dat zich inzet voor de zichtbaarheid, acceptatie en veiligheid van LHBTIQ+ atleten in de sport. Pride and Sports is een 'grassroots' vrijwilliger organisatie door en voor onze regenboog (sport) community.

Kernwoorden

inclusie, seksediversiteit, seksuele diversiteit, genderdiversiteit, integriteit

In de les LO

- Vraag aan het begin van het schooljaar leerlingen naar hun naam en gewenste voornaamwoorden: "Met welk voornaamwoord wil je worden aangesproken?"
- Hanteer inclusieve oftewel niet gendergebonden taal. Dus niet 'jongens en meiden' maar 'leerlingen' of 'mensen'.
- Groepeer leerlingen op manieren die niet op gender gebaseerd zijn, zoals op lichaamslengte, letters in hun naam of de kleur van hun kleding.
- Laat bij prestaties en beoordeling van bewegingsvaardigheden leerlingen meedoen in de categorie waar zij zich het meest thuis voelen (De Greeff & Vedder, 2021).

Niet doen

- De jongens tegen de meiden. Die indeling beperkt de ruimte voor genderdiversiteit op school. Voor genderdiverse en transgender leerlingen veroorzaakt het onnodig vervelende situaties (Schers & Abels, 2019).
- Onveilig gedrag laten bestaan, zoals homofobe, transfobe en misogyne

uitingen (Kaufman & Baams, 2022), denk aan: 'Dansen is voor gays', 'Je rent als een wijf', 'Jongens huilen niet' of 'Ik noem je gewoon .. dat ben ik nu eenmaal gewend' (tegen een trans leerling).

- Seksuele, sekse- en genderdiversiteit in de klas negeren. De LO-omgeving is voor veel lhbti+-leerlingen een onveilige plek. Erover zwijgen laat de onveiligheid voortduren. ●

Visual Genderbewust lesgeven

bit.ly/36gVPeS